

אלו נאמרין פרק שביעי סוטה

לו.

עין משפט
נר מצוה

כז א מיי פ"ט מהל' כלי
המקדש ב"ל ט ע"ג
כ"מ:

מוסף רש"י

זו ביאה ראשונה. שאלו
לארץ ימי יהושע (ברכות
ד.ז. זו ביאה שניה.
כשעלו מגלות בבל ימי
עזרא (שם). ליעשה
להם נס. לנח ניד רמח
(שם) לעלות מרוע על
כרחם של מלכי פרס
(שנהרודוס צוח). בביאה
שניה. ימי עזרא,
כביאה ראשונה. ימי
יהושע. מהקפסן הכתוב
(שם). אלא שגם
החטא ולא הלכו אלא
כרשות כורש וכל מלכי
פרס שמעמדו להם לזרש
ולחטאותיו (ולדריש
החמין (ברכות ד.ז).
וקיפלו. כמו וקיפלו
(חולין מד. ע"ש).

תוספות שאנץ

שביו לרבות כנענים
שבחובם. בא החרוב
להחריב כנענים שבחובה
לארץ ולקיים מהם יפת
תורא שלא יתאכל כל
החיה כל נפשה. כמאן כר'
שמעון שכתב להם שיחזור
בחיבה וירוק אותם
העומדין בצבולין אבל
העומדין חרן לצבולין לא
היו בכלל לא תחיה כל
נפשה. שאם היו רוצים
לפנות את ארצם והולכים
להם לא נעטו להחרים
כמו שפינה הרבנו והלך
לו. (אלא וצבולין לר'
יהודה כולם בכלל ולא
תחיה וצבולין לר' יהודה
דאמר דנעטו להחרים
כל הכנענים שבחובה
לארץ למה לי קרא ולא
תחתן בם חתונות לר' מלא
כספר שופטים וכן:
דגרשי פינה והלך לו:
היה עבר דיהושע
עבר. תי' לפימה דשל
משה לא עבר דמשה היתה
עוברת הירדן והלא לא
כבשו אז אלא ארץ סיחון
ועוג ושמא אותן שנמלטו
מארץ סיחון ועוג לעבר
הירדן אז ארץ כנען לא:
הזיקה הצרעה ע"ד יהושע:

כמאן כר' שמעון. דלמר שכתב להם שיחזרו בשטחה ויקבלו אלהם
לא היו העומדין חרן לצבולין בכלל לא תחיה כל נפשה (אבל לר' יהודה
כולן בכלל לא תחיה: נסרו. מתקלקל מרעי: והפסוי. לזון מהומה
ועירבוב הגוף ומה שצמחו: ביאה ראשונה. ימי יהושע: ביאה
שניה. ימי עזרא: ליעשה להם נס.
לעלות מרוע ולא יהיו משמעדים
למלכות אלא שגם מטאס של ישראל
ימי בית ראשון ונגזר עליהם שלא
יעלו אלא צרעות כדכתיב מי כנס
מכל עמו (עזרא א: פרו ממעל.
עניו: ושרשו מחספה. סירוס:
(ה) והטלו עולות ושלמים. שכן נטעו
באותה פרשה אנשים שלמות מצנה
וגו' וצנת שלמים וגו': מאי והטלו.
ביהושע הכי כתיב צבאי קרא
דמתני' וכל ישראל וגו' חזיו אל מול
הר גריזים והחזיו אל מול הר עיבל
למה לי למיכתב והחזיו דמשמע אז
חזיו המיוחד או חזיו הטכר במקום
אחר: כדרך שחוקין. השכטים
צבר גריזים והר עיבל כדכתיב
דברים מ) אלה יעמדו לצדך את
הר וגו' ואלה יעמדו על הקלה:
כך חלוקים צבאי אפוד שאלמר כהן
ששה משמותם וגו' הן ששה דהר
גריזים כמזכיר על האמת וששה דהר
עיבל כמזכיר על השמים והיינו כדכתיב
והחזיו אותם חזיו החקוק בלחמ מן
האנשים: כמולדוסם. כסדר לידתן
ששה האחרונים כסדרן וגו' ולא
ישאכר וזולין יוסף וצנימין זהו סדר
לידתן וששה ראשונים נכתבו זה
יהודה ראשון שמעון ולוי דן ונפתלי
כסדר לידתן חוץ מיהודה: ועשרים
אחרונים עשרים וארבע הוא דהו:
לא

כמאן כר' שמעון **ב** **וראה כמה נסים נעשו**
באותו היום עברו ישראל את הירדן ובאו
לחד גריזים ולהר עיבל יתר מששים מיל ואין
כל בריה יכולה לעמוד בפניהם וכל העומד
בפניהם מיד נחרו שנאמר **את אימתי אשלח**
לפניך והמותי את כל העם אשר תבא בהם
וגו' ואומר תפול עליהם אימתה ופחד עד
יעבר עמך ה' זו **ביאה ראשונה ע"ד יעבר עם**
זו קנית זו ביאה שניה אמור מעתה ראויין
היו ישראל לעשות להם נס בביאה שניה
כביאה ראשונה אלא שגם החטא ואחר כך
הביאו את האבנים ובנו את המזבח וסדרוהו
בסיד וכתבו עליהם את כל דברי התורה
בשבעים לשון שנאמר באר הישב והעלו
עולות ושלמים ואכלו ושתו ושמוחו וברכו
וקללו וקיפלו את האבנים ובאו ולנו בגלגל
שנאמר והעברתם אותם עמכם והנחתם
אותם במלון יבול בכל מלון ומלון ת"ל אשר
תלינו בו הלילה וכתוב ואת שתיים עשרה
האבנים האלה אשר לקחו וגו' תנא צרעה לא
עברה עמהם ולא והא כתיב ושלחתיו את
הצרעה לפניך אמר ר' שמעון בן לקיש על
שפת ירדן עמדה וזרקה בהן מרה לפימתי
ענינהו מלמעלה וסירסתן מלמטה שנאמר
ואנכי השמדתי את האמורי מפניהם אשר
כגובה ארזים גבהו וחסון הוא כאלונים
ואשמיד פרוי ממעל ושרשו מתחת וגו' רב
פפא אמר שתי צרעות הואי חדא דמושה
וחדא דיהושע דמשה לא עבר דיהושע עבר:

ששה שבטים עלו לראש הר גריזים כו': מאי **והחזיו אמר רב כהנא**
כדרך שחלוקין כאן כך חלוקין באבני אפוד מיתבי י"שתי אבנים טובות
היו לו לכהן גדול על כתיפיו אחת מכאן ואחת מכאן ושמות שנים
עשר שבטים כתוב עליהם ששה על אבן זו וששה על אבן זו שנאמר
ששה משמותם על האבן האחת וגו' שניה כתולדותם ולא ראשונה
כתולדותם מפני שיהודה מוקדם וחמישים אותיות היו עשרים וחמש
על אבן זו ועשרים וחמש על אבן זו רבי חנינא בן גמליאל אומר
לא

צ"ס ר' יונתן אמר אילו היה כל שצטו של לוי שם לא היו שוין למה שכבר נפלו משצטו של שמעון עשרים וארבעה אלף בשטים א"ר יצחק בר בון
אילו היה שם כל שצטו של לוי היו שוין למה שלא צא משצטו ראובן וגו' אלא מ' אלף חלוצי צבא והשאה אתי שפיר והחזיו אל מול הר עיבל
חזיו המצבור שהוא הכרוב דהו חזיו בשצטים ורובא צבארי ומיהו כשמקדק צמנין אחריו שנאמר צו לאלה מחלק הארץ (במדבר כו) לאחר
שמתו מרגלים כדכתיב וצאלה לא היה אש וגו' והיה צנת הארבעים לאחר פטירת אהרן כדכתיב ציה ויעל אהרן הכהן וגו' ימת שם צנת
הארבעים ללחמ בני ישראל מארץ מזרים צנתם החמישי (שם ג) והכי מוכח בסדר עולם חמלא צמנין שצטים שעמדו על הר גריזים עורף על
אותן שעמדו צהר עיבל תשע אלף חסר ק"ל ואפילו אם עמדו לויס למטה שמנה אלף עדיין היו מרובין של הר גריזים קרוב לאלף שהרי אחת
מואל צפרטן של אותן שצטים שעמדו על הר עיבל שלש מאות ושצנת אלפים ותתק"ל וצפרטן של הר גריזים ג' מאות וששה עשר אלף וח"ח
וה"ל הא דלמרינן צירושלמי שאם היה שם כל שצט לוי היו שוין לאו דוקא שיהי מרובין היו אלא כלומר לא היו של הר גריזים פחותין (א) והשאה
שלא היו כל שצט לוי שם צריך לומר שעמדו לויס למטה תשע אלף או יותר אבל הא דלמר רבי שמואל בר חמני בשם ר' יונתן אילו היה שם
כל שצטו של לוי לא היו שוין למה שכבר נפלו משצטו של שמעון עשרים וארבעה אלף קשיא שהרי המנין היה אחרי כן כדכתיב ויהי אחרי המגפה
וגו' (שם כה) ומה שחלק עניו ר' יוסי צר בון לפי שלא צא משצט ראובן וגו' אלא מ' אלף חלוצי צבא א"כ לא נשארו משצט ראובן אלא ג' אלף
ותש"ל שהרי כל פקודי שצט [ראובן] לא היו כי אם מ"ג אלף ותש"ל והיאך היו אותן ג' אלף ותש"ל של ראובן שנשארו מעבר לירדן ממלאין לכו"ר
אלף שנפלו משמעון שהיה צנת הארבעים מיהו הא לא קשיא דליכא למימר דהיי קאמר מחמת חסרון משצט שמעון שנפלו צמנפלו אפילו היה
שם שצטו של לוי לא היו שוין דמתוך כך היו של הר גריזים מועטין ולא שיחסרו מהן עשרים וארבעה אלף משמעון (א) אלא ג' אלפים או פחות ועלה
קאי רבי יוסי צר בון אפילו לדכריך כשאתה מחסר כנגדו ג' אלף ותש"ל משצט ראובן שנשארו מעבר לירדן והיו שוין משמתת מחסר שצט
שמעון אין חסר יותר מג' אלף ותש"ל אבל היה דר' שמואל בר נחמני חיקשי דפרשית דהמגפה היתה קודם שצטו עשרים וארבעה אלף אבן
זו ועשרים וחמש על אבן זו. ירושלמי והלא אינן אלא כ"ג מכאן וכ"ו מכאן פ"י למנא דמני החס כשם שחלוקים כאן כך חלוקין בצבאי אפוד מקשה א"כ
על אותה אבן שהיו עליה של הר גריזים (ה) היו כ"ג ועל השניה כ"ו וחזולו מלא ומשני א"ר יונתן צמנין היה חזי מכן וז"ל דעל השניה שכתובין עליה
אותו של הר עיבל היה כמות צ"ג ועל הראשונה ימין א"ר וצידא וזאת מי כתיב ששה שמותם לא כתיב אלא ששה משמותם ושמהם ולא כל שמותם:
לעשות

כמאן כר' שמעון. דלמר שכתב להם שיחזרו בשטחה ויקבלו אלהם
לא היו העומדין חרן לצבולין בכלל לא תחיה כל נפשה (אבל לר' יהודה
כולן בכלל לא תחיה: נסרו. מתקלקל מרעי: והפסוי. לזון מהומה
ועירבוב הגוף ומה שצמחו: ביאה ראשונה. ימי יהושע: ביאה
שניה. ימי עזרא: ליעשה להם נס.
לעלות מרוע ולא יהיו משמעדים
למלכות אלא שגם מטאס של ישראל
ימי בית ראשון ונגזר עליהם שלא
יעלו אלא צרעות כדכתיב מי כנס
מכל עמו (עזרא א: פרו ממעל.
עניו: ושרשו מחספה. סירוס:
(ה) והטלו עולות ושלמים. שכן נטעו
באותה פרשה אנשים שלמות מצנה
וגו' וצנת שלמים וגו': מאי והטלו.
ביהושע הכי כתיב צבאי קרא
דמתני' וכל ישראל וגו' חזיו אל מול
הר גריזים והחזיו אל מול הר עיבל
למה לי למיכתב והחזיו דמשמע אז
חזיו המיוחד או חזיו הטכר במקום
אחר: כדרך שחוקין. השכטים
צבר גריזים והר עיבל כדכתיב
דברים מ) אלה יעמדו לצדך את
הר וגו' ואלה יעמדו על הקלה:
כך חלוקים צבאי אפוד שאלמר כהן
ששה משמותם וגו' הן ששה דהר
גריזים כמזכיר על האמת וששה דהר
עיבל כמזכיר על השמים והיינו כדכתיב
והחזיו אותם חזיו החקוק בלחמ מן
האנשים: כמולדוסם. כסדר לידתן
ששה האחרונים כסדרן וגו' ולא
ישאכר וזולין יוסף וצנימין זהו סדר
לידתן וששה ראשונים נכתבו זה
יהודה ראשון שמעון ולוי דן ונפתלי
כסדר לידתן חוץ מיהודה: ועשרים
אחרונים עשרים וארבע הוא דהו:
לא

ששה שבטים עלו לראש הר גריזים כו': מאי **והחזיו אמר רב כהנא**
כדרך שחלוקין כאן כך חלוקין באבני אפוד מיתבי י"שתי אבנים טובות
היו לו לכהן גדול על כתיפיו אחת מכאן ואחת מכאן ושמות שנים
עשר שבטים כתוב עליהם ששה על אבן זו וששה על אבן זו שנאמר
ששה משמותם על האבן האחת וגו' שניה כתולדותם ולא ראשונה
כתולדותם מפני שיהודה מוקדם וחמישים אותיות היו עשרים וחמש
על אבן זו ועשרים וחמש על אבן זו רבי חנינא בן גמליאל אומר
לא

צ"ס ר' יונתן אמר אילו היה כל שצטו של לוי שם לא היו שוין למה שכבר נפלו משצטו של שמעון עשרים וארבעה אלף בשטים א"ר יצחק בר בון
אילו היה שם כל שצטו של לוי היו שוין למה שלא צא משצטו ראובן וגו' אלא מ' אלף חלוצי צבא והשאה אתי שפיר והחזיו אל מול הר עיבל
חזיו המצבור שהוא הכרוב דהו חזיו בשצטים ורובא צבארי ומיהו כשמקדק צמנין אחריו שנאמר צו לאלה מחלק הארץ (במדבר כו) לאחר
שמתו מרגלים כדכתיב וצאלה לא היה אש וגו' והיה צנת הארבעים לאחר פטירת אהרן כדכתיב ציה ויעל אהרן הכהן וגו' ימת שם צנת
הארבעים ללחמ בני ישראל מארץ מזרים צנתם החמישי (שם ג) והכי מוכח בסדר עולם חמלא צמנין שצטים שעמדו על הר גריזים עורף על
אותן שעמדו צהר עיבל תשע אלף חסר ק"ל ואפילו אם עמדו לויס למטה שמנה אלף עדיין היו מרובין של הר גריזים קרוב לאלף שהרי אחת
מואל צפרטן של אותן שצטים שעמדו על הר עיבל שלש מאות ושצנת אלפים ותתק"ל וצפרטן של הר גריזים ג' מאות וששה עשר אלף וח"ח
וה"ל הא דלמרינן צירושלמי שאם היה שם כל שצט לוי היו שוין לאו דוקא שיהי מרובין היו אלא כלומר לא היו של הר גריזים פחותין (א) והשאה
שלא היו כל שצט לוי שם צריך לומר שעמדו לויס למטה תשע אלף או יותר אבל הא דלמר רבי שמואל בר חמני בשם ר' יונתן אילו היה שם
כל שצטו של לוי לא היו שוין למה שכבר נפלו משצטו של שמעון עשרים וארבעה אלף קשיא שהרי המנין היה אחרי כן כדכתיב ויהי אחרי המגפה
וגו' (שם כה) ומה שחלק עניו ר' יוסי צר בון לפי שלא צא משצט ראובן וגו' אלא מ' אלף חלוצי צבא א"כ לא נשארו משצט ראובן אלא ג' אלף
ותש"ל שהרי כל פקודי שצט [ראובן] לא היו כי אם מ"ג אלף ותש"ל והיאך היו אותן ג' אלף ותש"ל של ראובן שנשארו מעבר לירדן ממלאין לכו"ר
אלף שנפלו משמעון שהיה צנת הארבעים מיהו הא לא קשיא דליכא למימר דהיי קאמר מחמת חסרון משצט שמעון שנפלו צמנפלו אפילו היה
שם שצטו של לוי לא היו שוין דמתוך כך היו של הר גריזים מועטין ולא שיחסרו מהן עשרים וארבעה אלף משמעון (א) אלא ג' אלפים או פחות ועלה
קאי רבי יוסי צר בון אפילו לדכריך כשאתה מחסר כנגדו ג' אלף ותש"ל משצט ראובן שנשארו מעבר לירדן והיו שוין משמתת מחסר שצט
שמעון אין חסר יותר מג' אלף ותש"ל אבל היה דר' שמואל בר נחמני חיקשי דפרשית דהמגפה היתה קודם שצטו עשרים וארבעה אלף אבן
זו ועשרים וחמש על אבן זו. ירושלמי והלא אינן אלא כ"ג מכאן וכ"ו מכאן פ"י למנא דמני החס כשם שחלוקים כאן כך חלוקין בצבאי אפוד מקשה א"כ
על אותה אבן שהיו עליה של הר גריזים (ה) היו כ"ג ועל השניה כ"ו וחזולו מלא ומשני א"ר יונתן צמנין היה חזי מכן וז"ל דעל השניה שכתובין עליה
אותו של הר עיבל היה כמות צ"ג ועל הראשונה ימין א"ר וצידא וזאת מי כתיב ששה שמותם לא כתיב אלא ששה משמותם ושמהם ולא כל שמותם:
לעשות

תורה אור השלם

1. את אימתי אשלח לפניך והמותי את כל העם אשר תבא בהם ונתתי את כל איביך עליך שמה כג כו
2. תפול עליהם אימתה ופחד עד יעבר עמך ה' זו ביאה ראשונה ע"ד יעבר עם זו קנית: שמו טו טו
3. וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הזאת כאר הישב: דברים כו ה
4. וצו אותם לאמר שאו לכם מזו מתוך הירדן ממציב גבלי הנהיגם הכי כתיב שתיים עשרה אבנים והעברתם אותם עמכם והנחתם אותם במלון יבול כו
5. ואת שתיים עשרה האבנים האלה אשר לקחו מן הירדן הקים יהושע בגלגל: ירושע ד כ
6. ושלחתיו את הצרעה לפניך ונרשעה את החיית מלפניך: שמוי ככ כח
7. ואנכי השמדתי את האמורי מפניהם אשר כנבא ארזים גבהו וחסון הוא כאלונים ואשמיד פרוי ממעל ושרשו עמוס ב ט
8. וכל ישראל חקניו ושפטיו ושפטיו מערים מזה ומזה לארץ נגד הנהיגם הלויס שאני ארון בריה' ד כג כד כה חזיו אל מול הר גריזים והחזיו אל מול הר עיבל ע"כ כפ"ש צדח משה עבר יי לקרן את העם ישראל בראשונה: ירושע ח לג
9. ששה משמותם על האבן האחת ואת שמות הששה הנותרים על האבן השנית כמות כה י בתולדותם: שמוה כה י

הגהות רב"ח

(א) רש"י ד"ה והטלו י"ל קודם ד"ה פרוי:

גליון הש"ס

גמ' וקיפלו את האבנים. כמו וקיפלו רש"י חולין מד ע"א ד"ה לקיפלו:

כח א ב מ"י פ"ט מהל'
כל ה' התקדש ה' ע
וע"כ צ"כ:

מוסף רש"י

אלא עולי עין. מוקלוקן
מן העין שצ"ה שולטת בהן
(בכחם כ) שלטון על
העין ולא העין שולטת בהן
(שם ה) שולטת למעלה מן
העין והיא מלמטה שצ"ה
למעלה שולטת בהן
(ב"מ סד) ונע"ה ורש"י
ב"ב ק"ח.

תוספות שאנן

ואין איש מאנשי הבית
יש במדרש שבדק יוסף
עצמו ולא מצא מעשה
שלו איש שלא היה
לו מילה שצ"ה עצמו
שפוטם: שגב באכסמיות
בארץ נבירה: מופים מפרש
בתחומא שהיה פיו כשל
אביו בהלכות שקבל משם
ונכח: אשתו איהו בלשון
הקדוש. צ"ע א"י הו'
ע' לשון חזק מלשון
הקדוש דהא ה"א לא הוה
ידע ליה ואמר בסוכה
ש"י מרים שמקריבין בחג
הסוכות כנגד ע' אומות
חזק מירשאל ואמר נבי
בסדר פנחס דמנה ס"ה
משפחות בישראל וע'
באומות היינו דכתיב כי
אחם המעט ה' משפחות
מעט מכל העמים:

לעשות צרכיו. נראה משום דהולילו בשלשן צ"ה וצ"ה הצ"ה
קא דייק נמי דלעשות לרכיו נכנס: באותה שעה
באתה דיוקנו של אביו. כח רצונו משה הדרשן ואין איש מאנשי הבית
לנשם צבית דמשמע דוקא מאנשי הבית לא היה עם מכלל דלש אחר

שלא מאנשי הבית כלומר חלוק ומופלג
ממורת אנשי הבית היה עם זהו דמות
דיוקנו של אביו ותימה קצת מנלן דנראה
לו בחלון ושמה מדכתיב צבית דמשמע
צבית לא (ס) איתשיל נמי
אדרדך ואע"ג דלא ניהא ליה.
ומימה הלל לא היה יכול לישאל על
נדרו כי אם מדעתו של פרעה כמו
ההוא מעשה דלדקיהו ונכודנדר
דמימי הסם (ימיהו מהכא משמע
ס' דהוה צפניו דלמר צפ' ר' אליעזר
צנדרים (דף סה). המודל הנאה
מתכרו א"ן ממירין לו אלא צפניו
פ"י צפניו ואפילו בעל כרחו ומימו
תימה לומר דהגודר על דעת חצירו
ממירס לו שלא מדעת חצירו ושמה
אוקמיה במלמא דגיוס ענלמא
שגמון קן מימו לא היה יכול לישאל
עליו אי לא ניחא ליה לפרעה:
והיו

תשלוט בכס עין הרע אמרו ליה ⁶ ורעיה דיוסף לא שלמא ביה עינא בישא
דכתיב ² בן פורת יוסף בן פורת עלי עין ואמר ר' אבהו אל תהי קורא עלי
עין אלא עולי עין רבי יוסי בר' חנינא אמר מהכא ⁷ וידגו לרוב בקרב הארץ
איה דגים שבים מים מכסין עליהן ואין העין שולטת בהן אף ורעו של יוסף
מזה העין שולטת בהן הני חמשים אותיות חמשים נבי העין שולטת בהן א"ר יצחק
דיוסף הוסיפו לו אות אחת שנאמר ⁸ ועדות ביהוסף שמו בצאתה א"ר ארץ
מצרים מתקוף לה רב נחמן בר יצחק כתולדותם בעינן אלא כל התורה כולה
בנימין כתיב והכא בנימין שלם כרכתיב ⁹ ואביו קרא לו בנימין ¹⁰ אמר רב חנא
בר בינא א"ר שמעון חסידא יוסף שקידש שם שמים בסתר הוסיפו עליו אות
אחת משמו של הקב"ה ¹¹ יהודה שקידש שם שמים בפרהסיא נקרא כולו על
שמו של הקב"ה יוסף מאי היא דכתיב ¹² ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות
מלאכתו א"ר יוחנן מלמד ששניהם לדבר עבירה נתכוונו ויבא הביתה לעשות
מלאכתו ¹³ רב ושמואל חד אמר לעשות מלאכתו ממש וחד אמר לעשות
צרכיו נכנס ואין איש מאנשי הבית וגו' אפשר בית גדול כביתו של אותו
רשע לא היה בו איש תנא דבי ר' ישמעאל אותו היום יום חגם היה והלכו
כולן לבית עבודת כוכבים שלהם והיא אמרה להן חולה היא אמרה אין לי
יום שניזקק לי יוסף כיום הזה ¹⁴ ותתפשהו בבגדו לאמר וגו' באותה שעה
באתה דיוקנו של אביו ונראה לו בחלון אמר לו יוסף עתידין אחיך שיכתבו
על אבני אפוד ואתה ביניהם רצונך שימחה שמך מביניהם ותקרא רועה זונות
¹⁵ דכתיב ¹⁶ ורועה זונות יאבד הון מיד ¹⁷ ותשב באיתן קשתו א"ר יוחנן משום ר'
מאיר ששבה קשתו לאיתנו ויפוזו ורועי ידיו נעץ ידיו בקרקע ויצאה שכבת
זרעו מבין ציפורני ידיו מידי אביו יעקב מי גרם לו שיוקק על אבני אפוד
אלא אביו יעקב משם רועה אבן ישראל משם זכה ונעשה רועה שנאמר
¹⁸ ורועה ישראל האוינה נוהג בצאן יוסף תניא היה ראוי יוסף לצאת ממנו ו"ב
שבמים כדרך שיצאו מיעקב אביו שנאמר ¹⁹ אלה תולדות יעקב יוסף אלא
שיצא שכבת זרעו מבין ציפורני ידיו ואע"כ יצאו מבנימין אחיו וכולן נקראו
על שמו שנאמר ²⁰ ובני בנימין בלע ובכר ואשבל וגו' בלע שנבלע בין האומות
ובכר בכור לאמו היה ואשבל ששבאו אל גרא שגר באכסמיות ונעמן שנעים
ביותר אחי וראש אחי הוא וראשי הוא מופים וחופים הוא לא ראה בחופתי
ואני לא ראיתי בחופתי וארד שירד לבין אומות העולם א"ר וארד ²¹ שפניו
דומין לוודד א"ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן בשעה שאמר לו פרעה
ליוסף ²² ובלעך לא ירים איש את ידו וגו' אמרו איצטגניני פרעה עבד שלקחו
רבו בעשרים כסף תמשילוהו עלינו אמר להן גונו מלכות אני רואה בו אמרו
לו א"כ יהא יודע בשבעים לשון בא גבריאול ולימדו שבעים לשון לא הוה
קנמר הוסיף לו אות אחת משמו של הקב"ה ולמד שנאמר ²³ ועדות ביהוסף
שמו בצאתו על ארץ מצרים ²⁴ (שפת לא ידעתי אשמע) ולמחר כל לישנא דאישתעי פרעה בהדיה אהדר ליה
אישתעי איהו בלשון הקדש לא הוה קא ידע מאי הוה אמר א"ל אנמרי אנמריה ולא גמר אמר ליה אישתבע לי
דלא מגלית אישתבע לו כי א"ל ²⁵ אביו השביעני לאמור א"ל זיל איתשיל אישבעתך אמר ליה ואיתשילי נמי אדירך
ואע"ג דלא ניהא ליה א"ל עלה וקבור את אביך כאשר השביעך יהודה מאי היא דתניא היה ר"מ אומר כשעמדו
ישראל על הים היו שבמים מנצחים זה עם זה אומר אני יורד תחלה לים אומר אני יורד תחלה לים קפץ
שבמו

לא כדרך שחלוקין בחומש הפקודים. כלומר לא כדרך שפקודים
בחומש הפקודים הוא ספר וידבר שנסדרו בראשו אלה שמות האנשים
אשר יעמדו וגו' (במדבר 6): בחומש שני. בתחילת ואלה שמות. לרובין
שמעון לוי יהודה וששכר וחזקון בלחמ מן בשניה צנימין דן ונפתלי
גד ואשר ויוסף: א"כ מה ס"ל

כחולדותם. הואיל ולא כדרך ליתמן
נסדרו: מיוכח דרב כהנא. לכולי
ענלמא א"ן זה סדר הר גריזים והר
עיבל דלילו סדר הר גריזים שמעון
ולוי יהודה יששכר ויוסף וצנימין והר
עיבל רלזון גד ואשר וחזקון דן
ונפתלי: מרובם מהליו כו'. והיינו
דקאמר והליו אל מול הר עיבלו
ההליו ממוטע שכתבתי: מפני שלוי
למטה. זקני כהונה ולויה היו עם
הארון צין שני ההרים כלקמנו: כל
שקן דכנזי לכו. הליו על הר גריזים
שהרי שצט לוי מהן היה: אלא הכי
קאמר אע"פ שצט לוי למטה. אפי"ה
חליו של הר גריזים מרובה מפני
שיוסף עממן ומרובין היו: וידברו
בני יוסף וגו'. סופו דקרא ואני עם
רב אשר עד כה צרכני ה': עולי
עין. עולין על העין ואין העין עולה
עליהם: וידגו לרוב. קן נכקן יעקב
למנשה ואפרים: צ"ל חדא הוו.
אלכן השניה קאי: כחולדותם בעינן.
כשמות אשר קרא להם אפי"ה:
בספר. שנתחיל עם הערוה והעמיד
על ענמו וככא ע"ה יצרו: הוה
שקידש שם שמים כפרהסיא. אלא
היס כלקמנו: נקרא כולו. שם כן
ארכנא אותיות כלול בשמו של יהודה:
לדבר עזריה. והאי מללכמו תשמע:
מלאכמו משם. מלאכה: לרכיו.
תשמע: יאבד הון. שם טוב שהוה
יקר מכל הון: קסמו. שכנת זרעו
על שם שזורה כחן: ויפוזו. לשון
ויפוזו שה"י והלד"י מתחלפין כמו
זעקת זעקת: שנעץ אלצטוסי
בקרקע. ונסמן עליהן כדי שיתמסר
ויערד צלערו ויעצור מוקף יצרו:
מיד אצטוסי של יעקב. משם זכה
להיות רועה ומשם זכה להיות צלצן
מאנשי ישראל: רועה ישראל האוינה.
כלפי שכניה נלמד: נוהג כללן יוסף.
קרי כללן יוסף המנהיגים לכלו של
יוסף. אלמא מיקרו ישראל אלנו של
יוסף והוא הרועה: אלה תולדות
יעקב יוסף. תולדות שילאו מעקב
כנגדן רלזו ללחם מיוסף: וף על
פי כן ילאו מבנימין אחיו. איתן
עשרה שפיתחו מיוסף צעק אלצטומו:
שגר באכסמיות. צלצן נכריה:
מופס. מפרש צמדדש רבי מנחמא
שהיה פיו כפי יעקב אביו חלכות
שקיצל משם ועבר: אלצטומו.
חכמים וחזים כוככים ויודעים
בחקמת המלות: גונו מלכות. גונו
מלכות בחכמה גזורה ויפוי: עדום
כיוסף שמו. ספייה דקרא שפת לא
ידעתי אשמע: איתשיל אישבעתך.
השאל לחכמים שיתוהו לך:
אושפיזין

6) צ"כ קים: צ"כ פד.
בכחם כ. נה: (ס) (לעל י).
2) שם מע: (ד) (נ) נבי ה
שפתו מופ' יגישן קמ. דיה
1) ומימין. (ס) (שפת קומ):
1) רש"ל (מ"ו) (ו) ויהושע (ס).
2) פ"י פרש"י נע"י. (ס) (דף
ל. ל. ל.) (דף ל. ל.) (נ) (נ) (נ)
3) (ל) (ל) (ל) (ל) (ל) (ל)
4) (ל) (ל) (ל) (ל) (ל) (ל)
5) (ל) (ל) (ל) (ל) (ל) (ל)
6) (ל) (ל) (ל) (ל) (ל) (ל)

תורה אור השלם

1. וידבר בני יוסף את
יהושע לאמר מרע
תתה לי נחלה גורל
אחר ויחל אחר ואני עם
רב עד אשר עד כה
פרכני? יהושע י ד
2. בן פורת יוסף בן פרת
עלי עין נבית וצדקה עלי
שמו: בראשית מט כב
3. והמלאך הגאל אתי
מקל רע יצחק את
הנערים ויקרא בדם שמי
וישם אבתי אברהם
ויצחק וירדו לרב בקרב
הארץ: בראשית מט טז
4. עדות ביהוסף שמו
בצאתו על ארץ מצרים
שפת לא ידעתי אשמע.
תהלים פא ו
5. ויהי בצאת נפשה כי
מתה ותקרא שמו בן
אביו ואביו קרא לו
בנימין: בראשית לה יח
6. ויהי כהיום הזה ויבא
הביתא לעשות מלאכתו
ואין איש מאנשי הבית
שם בבית:
7. ותתפשהו בבגדו
לאמר שכבה עמי ונעם
בגדו בך וינס יצא
החוצה: בראשית לט יב
8. איש אהב אהב
ישפח אביו ורעה זונות
יאבד הון: משל כט
9. ותשב באיתן קשתו
ויפוזו ורעי ידיו מידי
אביו יעקב משם רעה
אבן ישראל:
10. רעה ישראל
האוינה נהג בצאן יוסף
ישב הכרובים הופיעה:
תהלים פ ב
11. אלה תולדות יעקב
יוסף בן שבע עשרה שנה
יהי רעה את אחיו בצאן
והוא נער את בני בלחה
ואת בני זלפה נשי אביו
ויבא יוסף את דבתם
רעה אל אביהם:
12. ובני בנימין בלע
ובכר ואשבל גרא ועמון
אחי וראש מפים חופים
וארד: בראשית מו כא
13. ויאמר פרעה אל
יוסף אני פרעה ובלעדיך
לא ירים איש את ידו
ואת רגלו בכל ארץ
מצרים:
14. אבי השביעני לאמר
נהא אנכי מת בקרבך
אשר קריתו לי בארץ
פנען שמה תקברתי
ועמדה אעלה נא ואקברה
את אבי ואשבה:
בראשית נה

הגהות הב"ח

(6) נבי יהודה שקידש. נ"כ
ע"ל בפ"ק דף ע"ב:

אלו נאמרין פרק שביעי סוטה

(א) ועי' יומא י"ב וזבוחים
 (ב) (מוספתא פ"ח
 ע"ש) (ג) ממנו סב. כ"ח.
 (ד) (מנחות כו. עת: פסחים
 סג: סנהדרין י"ג.) (ה) [ג"ל
 את הפירוש הוא אומר וכו']
 (ו) (מוספתא פ"ח)
 (ז) (דברים כו.) (ח) (דברים
 כו.) (ט) (שם ה.) (י) (שם ה.)
 (יא) (שם ה.) (יב) (שם ה.)
 (יג) (שם ה.) (יד) (שם ה.)

מוסף רש"י

ובעשה אושפיזין
 לגבורה. שהיה הארון
 נמן חלקו יוחא י"ב.)
 רבי אומר על בסמוך.
 שיתן הכהנים של לבונה אלא
 הסדרים (מנחות כו.)
 כשהוא אומר וסכות
 על הארון את הפירוש.
 דלכא למחר על משה.
 דהא פירוש מחילה היא
 להגדיל בין קדש ויין
 קדש הקדשים. הוא אומר
 על בסמוך. שהיה אלא
 הארון (שם).

אושפיזין לגבורה. שנית קדשי הקדשים בניו בחלקו: כהנא אפרים. שיראו לסמוך עליו וכחשו באמונתם: רד עם אל. ירד בים על שבתו בהקב"ה: **ישראל ממשלוטו.** דיהודה שנתקדש למשול בהן: **שכבר נאמר לוי למעלה.** משה כהן שמעון לוי ויהודה: **שכבר נאמר לוי למטה.** בספר יהושע (ח) כדכתיב וכל ישראל חקניו עומדים מזה ומזה לארון נגד הכהנים והלוים חלמא כהנים ולוים למטה היו: **הראוי לשרת.** לשאת את הארון להיטו מן שלשים ועד בן חמשים: **למטה.** אלא הארון: **אלו** ואלו. ישראל ולוים למטה היו כדכתיב בספר יהושע: **על הר גריזים ועל הר עיבל.** שכבר משה צמורה על בסמוך כדמפרש ואולי: **על בסמוך.** שהיה מושיב שני צידי לבונה בין שני הסדרים: **וסכות על הארון.** על כרחק לאו על ממש דהאי מחילה הואי פרוכת ולא היה סך: **ברוך ככלל נאמרו** בהר גריזים ובהר עיבל ככלל ופרט ברך אשר יקים את דברי התורה הזאת ארור אשר לא יקים הרי ככלל וכל אחת ואחת בפרט ברך וארור ברך אשר לא יעשה פסל ומסכה וכן ארור אשר יעשה פסל ומסכה וכן כולן: **ללמוד וללמד לשמור ולעשות.** כל המצוות כולן טעונות ארבעה אלה ולמדתם אותם ושמתם לעשותם וכתבו ולמדתם אותם את בניכם וגו' הרי כאן ארבע מצוות לכל מצוה ועל כרצונתן נמסרו ארור וברוך ככלל ופרט ברך אשר ילמדו ארור אשר לא ילמדו וכן ללמד וכן לשמור וכן לעשות ככל אחד ארבע ברימות ברית לברוך ככלל ברית לארור בפרט: ברית לארור ככלל ברית לארור בפרט: (מכאן הפירוש ש"ך לע"פ) **ארבע וארבע** ארבע ברימות ללמוד ולעשות ללמד הרי שמונה: **שמנה ושמונה.** הא איכא עוד שמונה לשמור ולעשות: **וכן כסיני.** כשנאמרו כל המצוות למשה נתנו כולן בארור וברוך ככלל ופרט: **וכן בערבות מואב.** כשנאמר לישראל כדכתיב (דברים ה) **שנאמר הירד וארבע** הואיל משה וגו': **שנאמר אלה דברי הכתובים וגו'.** כתר קללות וברכות כתיב מלכד הכתובים וגו' אלמא כדברית ערבות מואב וברכות וקללות כן ברית צמורה. דהר גריזים ודהר עיבל לא אינטיקין לאחרי קרא דעלה קאי ובה יאירי. ושמתם את דברי הכתובים

והיו שרי יהודה רגמתם רונמין אותן. כך שניה צרייתא צמילתין משל למה הדבר דומה למלך צמר ודס שהיו לו שני בניו אחד גדול ואחד קטן אמר לקטן העמדיני עם הכן החמה אמר לגדול העמדיני בני שעות צא הקטן להעמידו עם הכן החמה ולא הניחו גדול אמר לו לא אמר לי אלא עד ג' שעות והקטן אמר לא אמר לי אלא עד הכן החמה ממוך שהיו עומדים להוצין נעדר אציהן אמר להן בניי מכל מקום שייכם לא כיוונתם אלא לכדודי אף אני לא אקפח את שכרם מה שזכר נטלו שצטו של צמינין שירד תחילה לים ששרתה שכינה בחלקו שנאמר וכו' ומה שזכר נטלו שצטו של יהודה וזה למלכות שנאמר שרי יהודה רגמתם אין חמתם אלא מלכות שנאמר צדין אמרם בלשון והלנישו לדניאל ארגונא (דניאל ה):

אי אפשר לומר לוי צמחה וכו'. ירושלמי ר"ש אומר שמעון ולוי מה שמעון כולו למעלה אף לוי כולו למעלה מה אני מקיים הדין תנייה נגד הכהנים והלוים כדאמר ר' יהושע בן לוי צעשרים וארבעה מקומות הכהנים נקראו לים וזה אחד מהן והכהנים הללוים בני דרון (ינמות טו.): **מאי ע' על בסמוך כרתניא רבי אומר וכו'.** האי דלא מייתי מתנימין בפרק שמי הלחם (מנחות יג.) אלא שאלו אומרם שם היו נותנין צידי לבונה של לחם הפנים ואטפחיים ריות צמחע קאי שהיו נותנין צידי לבונה של לחם הפנים אמרו לו והלא כבר נאמר ונתת על המערכת לבונה וזה אמר להם והלא כבר נאמר ועליו מטה מנשה י' לומר משום דכרייתא מפרש בהדיא על בסמוך ונראה אפי' רבי מאיר ור' יהודה דפליגי התם אלא שאלו ואמרי על ממש והכי משמע נמי בהקומן רבה (שם מ.) כל היכא דאיכא למימר על ממש דלמרי' (י) על ממש] דצעי שם רבי יצחק איבדים שסדרן בלדי מערכת מהו אליבא דמאן דאמר על ממש לא מיבעי לך דעל העצים כתיב (י) ומי' הכא כולי עלמא מודו דעל בסמוך ולא אמרי' המצרכין על הר גריזים ממש והמקללים על הר עיבל כדאמרינן צירושלמי יכול אלו שצהר גריזים היו אומרים ברכות ואלו שצהר עיבל היו אומרים קללות ואלו שצהר ארבעים הברכות אמרן ואלו שצהר גריזים היו עונין אמן ח"ל וענו כל העם ואמרו אמן אלו ואלו היו עונין אמן ח"ל ופלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש דפליגי בפרק המורה (שם דף ע"ב.) השוחט את המורה לפניו ולחמה חוץ לחומה וכן בפרק תמיד נשחט (פסחים דף ע"ב.) השוחט הפסח על החמץ לא שייכא להכא ונראה לר"י דרבי מודה נמי דכל על לכתחלה ולמנוה על ממש ושאי הכא דגזירת הכתוב היא וכדפרישית ובדיעבד מכשר על בסמוך דומיא דהיא דפרק שמי הלחם (מנחות דף ע"ב.) דאם סידר מערכת לחם הפנים שמים של שבע שבע (א) אמר רבין רואין את העליונות כאלו אינן (א) והא צענין ונתת על המערכת לבונה מאי על בסמוך ורבי לטעמיה דאמר על בסמוך] וגבי צידי לבונה טעמא נמי כיון דמשמע על בסמוך אמרינן דהאי על נמי לכתחילה בסמוך קאמר חדא שלא יפרוס הלחם ועוד (א) דכי ייבין בסמוך (א) הוין דרך כבוד עפי לפניי מלכי המלכים הקדוש ברך הוא כדאמרינן ככל המנחות בנות מלה (שם סג.) גבי כצאי עזרת דכתיב והניף הכהן אותם על לחם הביכורים יכול ייח כצאים על גבי לחם תלמוד לומר על שני כצאים אי על שני כצאים יכול לחם על גבי כצאים תלמוד לומר על לחם הביכורים וכו' ר' חנינאי אומר מניח הלחם בין שמי ייבוכיהם של כצאים ומניף ומנאל מקיים שני מקראות הללו אמר רבי לפניי מלך ב"ו אין עושין [בין] לפניי מנייה עושין כן אלא מניח זה בלד זה ומניף והא צענין על אמר רב חסדא לרב המנונא לרב חסדא רבי לטעמיה דמניח וכו': רבי

שבטו של בנימין וירד לים תחילה שנאמר ישם בנימין צעיר רודם אל תקרי רודם אלא רד ים והיו שרי יהודה רוגמים אותם שנאמר שרי יהודה רגמתם לפיכך (א) וזה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזין לגבורה שנאמר ובוין כתפיו שכן אמר לו רבי יהודה לא כך היה מעשה אלא זה אומר אין אני יורד תחילה לים וזה אומר אין אני יורד תחילה לים עמינרב יורד לים תחילה שנאמר (א) סבבוני בכחש אפרים ובמרכה בית ישראל ויהודה עוד רד עם אל ועליו מפרש בקבלה (א) הושיעני אלהים כי באו מים עד נפש טבעתי בין מצולה ואין מעמד וגו' (א) אל תשטפני שבולת מים ואל תבלעני מצולה וגו' באותה שעה היה משה מאריך בתפלה אמר לו הקב"ה ידירי טובעים בים ואתה מאריך בתפלה לפניי אמר לפניי רבונו של עולם ומה בידי לעשות אמר לו (א) דבר אל בני ישראל ויסעו ואתה הרם את מטך ונטה את ירך וגו' לפיכך וזה יהודה לעשות ממשלה בישראל שנאמר (א) היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו מה טעם היתה יהודה לקדשו וישראל ממשלותיו משום דהים ראה ויגוס תניא (א) רבי אליעזר בן יעקב אומר אי אפשר לומר לוי למטה שכבר נאמר למעלה ואי אפשר לומר למעלה שכבר נאמר למטה והשרא למעלה רבי יאשיהו אומר כל הראוי לשרת למטה והשרא למעלה רבי אומר אלו ואלו למטה הן עומדים הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה כלפי הר עיבל ופתחו בקללה מאי (א) על על בסמוך (א) כרתניא (א) ונתת על המערכת לבונה וזה רבי אומר (א) על בסמוך אתה אומר על בסמוך או אינו אלא על ממש כשהוא אומר (א) וסכות על הארון (א) הוי אומר על בסמוך: הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה ב"ו: תנו רבנן ברך בכלל ברך בפרט (א) ארור בכלל ארור בפרט ללמוד וללמד לשמור ולעשות הרי ארבע

1. שם בנימין צעיר רודם שרי יהודה רגמתם שרי זבלון שרי נתפלי:
2. לבנימין אומר ידיר יי ייבון לבטח עליו חפץ עליו כל היום ובוין בחפיו שכן:
3. סבבני בכחש אפרים ובמרכה בית ישראל ויהודה עוד רד עם אל ועם קדושים נאמן:
4. הושיעני אלהים כי באו מים עד נפש:
5. אל תשטפני שבולת מים ואל תבלעני מצולה ואל תאטר עלי באר פיה:
6. ויארמו יי אל משה מו תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו:
7. היתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו:
8. אלה יעמדו לברך את העם על הר גריזים בעברם את הירדן שמעון ולוי ויהודה ויששכר ויוסף ובנימין:
9. ונתת על המערכת לבנה וזה ויהינה ללחם לאזכרה אשה לך:
10. ושמת שם את ארון העדות וסבת על הקאין את הפרכת: שמוט מ